

Vytvořit novou kulturu neznamena jen dělat individuálně "originální" objevy, nýbrž to znamená zároveň a zvláště šířit kriticky pravdy již objevené, takže je "socializovat" a starat se o to, aby se staly základem životní činnosti a prvkem koordinace řádu intelektuálního a mravního. To, že lidská masa dospěla k tomu, že chápe skutečnost důsledně a jednotně, je mnohem důležitější a "originálnější" "filosofický" fakt, než když nějaký filosofický "genius" vynalezne nějakou novou pravdu, která zůstane majetkem několika malých skupin intelektuálů.

A. Gramsci

Propagovat myšlení, ať už v kterékoli oblasti, je věci potlačovaných prospěšné. Taková propaganda je velmi potřebná. Za vlád, které slouží vykořisťování, považuje se myšlení za něco nízkého. Za nízké se považuje vše, co je prospěšné těm, kdož jsou utlačováni.

B. Brecht

L E V Ý O D B O J

Časopis za svobodné socialistické Československo
Časopis diskuse a akce

Z obsahu -

Vratislav Borecký: Zamyšlení nad realitou
Dokument internacionalismu - dopis z Moskvy
Marko Rovensi: Informace a manipulace

Číslo 1.
ZÁŘÍ 1969
Cena tohoto čísla 2 Kčs

Evidovaný výtisk číslo: 45

V Á Ž E N Í Č T E N Á Ř I ,

dostáváte do rukou první číslo časopisu, který se zrodil v těžkých dobách okupace a protizákonných opatření. Je určen každému, kdo chce víc než nářikat nad situací, každému, kdo má rád svoji vlastní člověka, kdo je ochoten za ně cílevědomě bojovat a neopomíná přitom třídní hledisko.

Každý člověk má svoje vlastní názory, touhy, potřeby a cíle. Jsou však cíle, které jsou nám společné a za ně musíme bojovat společně. Sjednocením se úsilí jednotlivců nesčetněkrát znásobí. Musí to však být sjednocení na rozumném programu a správných metodách, které se musí vykrystalizovat ve vzájemné konfrontaci různých náborových a akčních směrů. Stránkami tohoto časopisu chceme rozšířit prostor pro **d ě s k u s ě**. Důsledná konfrontace však může probíhat jenom v akci a proto je součástí našeho programu umožňovat výměnu **z k u š e n o s t ě** z různých akcí a mimoparlamentní činnosti. V zájmu zvyšování teoretické úrovně a připravenosti akčních skupin a jednotlivců budeme uveřejňovat příspěvky rozebírající metody **p o z n á v á n í** a z hlediska této metody podněcující příspěvky, příspěvky **d e m y s t i f i k u j í c í** a šířící nový světový názor.

Další činnost časopisu bude vyplývat z požadavků čtenářů a potřeby doby.

Omlouváme se čtenářům za technické nedostatky tohoto čísla. Jsou způsobeny obtížemi, které nás potkávali při jeho přípravě. Doufáme, že po lepším technickém zabezpečení a materiální podpoře ze strany čtenářů se nám podaří vydat číslo, které bude nejen svým obsahem, ale i technickou kvalitou lepší.

- Redakce

ZAMĚŠLENÍ NAD KVALITOU.

Bylo to v lednu, jak jistě každý v Československu zaznamenal, kdy moc stranické aristokracie v čele s Novotným začala mít zřetelných trhlin. Tento lednový rozklad nebyl bez zážesí. Byl to v. sledek narůstání rozporů ve společnosti, zvětšování propastí mezi stranou, za Novotného režimu reprezentovanou dosazovanými funkcionáři, a většinou národa. Nové vedení strany stálo před dilematem: získat národ pro novou perspektivu demokratického socialismu, nebo udržet několik desítek tisíc nenozábných lidí ve funkcích. Vedení v čele s Dubčekem se rozhoduje pro jedinou možnou první alternativu. Strana je rozdělena na ty, kteří chtějí dělat politiku opírající se o celý národ a na skupinu rekrutující se z dlouholetých pracovníků stranického aparátu. Kdo zvítězí? To byla otázka budoucnosti.

21. srpna je jasné, že Dubčekovo vedení v tomto boji prohrálo. Jeho způsob politického boje za cíl, který si zvolilo se ukázal špatným. Stará známá pravda, která říká, že lehké je revoluci vyvolat, ale daleko těžší je revoluční moc upevnit, skonsolidovat potvrdila v tomto případě svoji oprávněnost. Pozdě přišly diskuse v časopise "Plamen" na téma "Machiavelli a machiavellismus", které na základě poznatků velkého demystifikátora politiky rozebírali správnost a nesprávnost naší české politiky. Amoralnost politiky, spojení politiky se zločinem, násilím, úskokem, falší, to jsou skutečnosti, o kterých dnes nikdo, po zkušenostech nedávných dní nebude pochybovat. Proto je nutné s touto skutečností počítat, nenechat se ukolébat obrazem zdánlivého klidu.

Otázka zní: Co dělat?

Mnoho čestných komunistů vystoupilo ze strany z rozčarování nad výsledky politiky a je zřejmé, že tito lidé si politiku představovali jako souhrn čestnosti, pravdy a respektování dohody. Skutečnost je jiná a namlouvat si opak je hrubá ignorace reality. Mluvit o tom, že tato skutečnost je špatná, že by to tak nemělo být je sice hezká činnost, ale činnost, která ke změně politiky ve prospěch většiny národa pramálo pomůže. Bylo by idealizmem myslet si, že budeme dělat politiku čistých rukou, snažit se o aristokratickou čistotu. Odporovalo by to povaze politiky a střetnutí s protivníkem by bylo předem odsouzeno k nezdaru. Nedávná minulost nám dostatečně jasně ukázala špatnost takového názoru.

Je třeba se teoreticky připravovat k politickému zápasu, vytvořit si předpoklady pro budoucí boj. Nenechat se ukolébat tvrzením, že se nedá nic dělat, že vše je zbytečné. Snaha přetvrdčit masu o bezmocnosti je příkladně reakční názor, přímo nahrávající vládnoucí skupině. Tato skupina by ráda chtěla dostat národ do sklerotického přesvědčení "nedá se nic dělat", z čehož by zákonitě pramenilo podřízení se stávající skutečnosti. Útěk od politiky do soukromí, na vlastní píseček. Přímo ve straně je vyvíjeno velké úsilí o očištění od lidí skutečně marxisticky smyšlejších. Skutečná znalost marxismu je pro tyto mocipány nebezpečnější než několik anarcho-idealistických akcí bez hlubších souvislostí. Strana má být sjednocena po způsobu stáda, kterému pojmy Marx, socialismus, komunismus neříkají nic, nebo jen evokují aprostředkované

představy z vládnoucího centra. Jedna možná vzpoura proti snaze manipulovat masou společností je nezůstat člověkem hloupým, který se nedovede orientovat, který postrádá jakýkoliv základ kritického myšlení.

Vratislav Dorečky

ANTONIO GRAMSCI: LHOŠTEJNOST.

Je to opravdu nejsilnější pružina dějin. avšak v převráceném smyslu. To, co se děje, zlo dopadající na všechny, možné blaho, které může splodit nějaký obecně užitečný čin, nepřipadá tak zcela na vrub několika lidí, kteří ho konají, nýbrž se přičítá lhoštejnosti a neangažovanosti mnoha lidí. To, co se stane, nestane se ani tak díky tomu, že by někteří chtěli, aby se to stalo, nýbrž spíše díky tomu, že masa občanstva se zřídá své vůle a dává všem volný průběh, připouští, aby se zadrhlý uzly, které pak může rozetnout jen meč, připouští, aby se vyšínil k moci lidé, které pak může svrhnout jen spiknutí. Osudovost zdánlivě ovládající dějiny je právě iluzivním zevnějškem této lhoštejnosti a neangažovanosti. Události dozrávají ve stínu, neboť ruce nestřežené žádnou kontrolou předou osudvu obecného života a masy zůstávají v nevědomosti. Osudové zvraty epochy jsou dirigovány podle omezených názorů a okamžitých záměrů malých aktivních skupin a občanská masa zůstává v nevědomosti. Dozrávající události unikají její pozornosti, avšak osnova, sporádaná ve stínu dochází svého naplnění a tu se zdá, že osudovost strhává všechno a všechny; že dějiny jsou jen obrovským přírodním jevem, erupcí, zemětřesením, jehožoběťmi jsou všichni, ať chtějí, či nechtějí, zasvěcený i nezasvěcený, ten, kdo byl aktivní, i ten, kdo byl lhoštejný. A lhoštejný je roztrpčen, chtěl by se vyhnout důsledkům, chtěl by jasně ukázat, že on nic nechtěl, že není za nic odpovědný. Někteří žalostně řoukají, jiní pustě proklínají, ale nikdo nebo málokdo se táže: kdybych i já plnil svou lidskou povinnost, kdybych se snažil uplatnit svůj hlas, svůj názor, svou vůli, stalo by se to, co se stalo? Avšak nikdo nebo málokdo si klade za vinu svou lhoštejnost, svůj skepticismus, to, že neposkytl svou morální a materiální podporu těm politickým a hospodářským skupinám, které právě proto, že chtěly odvrátit takové zlo, bojovaly a prosazovaly právě takové dobro, jaké hlásaly. Místo toho se však stále dává přednost povídání o zhroucených a definitivně propadlých programech nebo jiných podobných radostech. Takoví lidé dále setrvávají ve své lhoštejnosti, ve svém skepticismu. Zítřka začnou znovu svůj život vyplněný nechtutí k jakékoli přímé či nepřímé odpovědnosti. A nedá se říci, že by neviděli věci jasně, že by nebyli schopni nabídnout velice krásná řešení naléhavých problémů...
...Je nutno žádat účet od každého, aby splnil úkol, který mu život kladl a klade každý den... Proto je nutné, aby vymizeli lhoštejní, skeptikové, kteří tyjí z té trochy dobra, již obstarává činnost několika lidí, a nechtějí převzít odpovědnost za mnoho zlého, jež jejich odklon od boje umožňuje připravovat a uskutečňovat.

/ Článek je převzat z publikace A. Gramsci, Základy politiky, vydala Mladá fronta, Praha 1967 /

DOKUMENT

Vážený pane šéfredaktore!

Uveřejněte prosím můj dopis o demonstraci na Rudém náměstí v Moskvě 25. 8. 1968, protože já jsem jediná účastnice, která zůstala na svobodě.

Demonstrace se zúčastnili: Konstantin Babickij /jazykovědec/, Larisa Bogoraz-Bruchmanová-Danielová /filoložka/, Pavel Litvinov /teoretik umění/, Vadim Dělone /básník/, Vladimír Dremljuga /Očlník/, Viktor Tajnberg /teoretik umění/, Natalia Germanovská /básnířka/.

V poledna ve 12 hodin jsme si sedli na zábradlí u Lobného místa a rozvinuli jsme transparenty -"Ať žije SVOBODNÉ A NEZÁVISLÉ ČESKOSLOVENSKO", "HANBA OKUPANTUM", "RUČE PŘYČ OD ČSSR", "ZA VAŠI A NAŠI SVOBODU".

Téměř v zápětí se ozval hvizd a ze všech stran náměstí se k nám rozběhli příslušníci Státní bezpečnosti v civilu. Očekával se příjezd čs. delegace do Kremlu, proto měli službu. Běželi k nám s křikem: "To všechno jsou židáci", "Bijte protisovětské živly".

Seděli jsme klidně, nestavěli jsme se jim na odpor.

Vytrhli nám transparenty, V. Tajnbergovi rozbili do krve obličej a vytloukli mu zuby, P. Litvinova bili do obličeje těžkou aktovkou, mě vytrhli čs. prapor a zlomili ho.

Křičeli na nás: "Rozejděte se spodíno!"

My jsme však seděli klidně dál. Za pár minut přijela auta.

Nahnali do nich všechny kromě mne. Měla jsem sebou 3. měs. syna. Seděla jsem u Lobného místa ještě asi 10 minut. Potom zatklí i mě a spolu se mnou zatklí několik lidí z davu, kteří s námi sympatizovali.

Ty propustili až pozdě večer.

V autě mě bili. V noci u všech zadržенých udělali domovní prohlídku pod záminkou, že jsme skupina, která hrubou akcí narušila veřejný pořádek. Jeden z nás V. Dělone byl již předtím odsouzen podle téhož paragrafu pro účast nademonstrací 22. 1. na Fuškinově náměstí.

Po prohlídce mě propustili, pravděpodobně proto, že mám na starosti 2 malé děti.

Předvolávají mě jako svědkyni. Odmítám vypovídat o organizaci demonstrace, protože to byla tichá demonstrace, která nenarušovala veřejný pořádek, ale vypovídám o hrubých činech osob, které mě zadrželi.

Vše jsem ochotna dosvědčit před veřejným světovým míněním.

Jsem šťastná, já a moji přátelé, že jsme mohli přerušit proud primitivní, silácké lži a zbabělého mlčení, že jsme měli možnost ukázat, že ne všichni občané našeho státu souhlasí s násilím, které se provádí jménem sovětského lidu.

Doufáme, že čs. lid se o tom dozvěděl a dozví a víra, že Češi a Slováci při pomyšlení na sovětské lidi nebudou myslet jen na okupanty ale i nás, tato víra nám dodává odvahu a sílu.

Natalia Germanovská

Šéfredaktorovi/Rudé právo, Unitá, Washington Post, Le Monde.../

Antonio GRAMSCI /1891 - 1937/ - italský marxistický politik a marxistický teoretik politiky, též filosof praxe. Posledních jedenáct let života strávil ve fašistických žalářích, kde vytvořil podstatnou část svého díla, které je jak svým objemem tak i šíří zájmů a hloubkou rozborů značně rozsáhlé.

V češtině: Základy politiky, Praha 1967;

Historický materialismus a filosofie

Benedetta Croceho, Praha 1966;

Připravuje se vydání Poznámek o Machiavellim.

P l e t e t e s v é p r s t y t a m k d e
b y j s t e n e m ě l a n e c h c e t e s i
j e s p á l i t ? O b r a ě t e s e n a n e š e
z a m ě s t n a n c e v p r o d e j n ě c h

D R O G E R I E

Z d e j s o u p r o V á s p ř i p r a v e n y

O C H R A N N Ě G U M O V Ě P R S T Í K Y

v ceně pouhých 0,30 Kčs. Používají se při práci s žíravými, jedovatými a nekažlivými látkami, dále pak při práci s předměty, na které se nechcete otisky svých prstů podepsat.

BIBLI ČESKÉ. Informace:

J.Zeman: Poznání a informace, Praha 1962;

P.Pelikán: Člověk a informace, Praha 1967;

J.Janoušek: Sociální komunikace, Praha 1968;

M.Píschel: K problému informované společnosti,
Nová mysl č. 7/1969, s. 821 - 829;

B.Minařík: Informace a řízení společnosti,
Tribuna č. 2/1969, s. 14;

J.Kučera: Demokrátizujeme sdělovací prostředky,
Tribuna č. 3/1969, s. 9;

V.Klipece: Seriozní informace, Život strany
č. 32/1968, s. 9;

Že si lidé mají co říci, je jeden z podstatných znaků, kterými se svět lidí odlišuje od světa zvířat, rostlin a minerálů. Sdělování není obchaceni lidské existence, zpestření života, ale forma lidské existence, nutnost, aby se společnost živočichů zvaných Homo sapiens projevila jako lidská společnost.

Člověk myslí a proto může analyzovat a skoumat to, co bylo a co je, může tvořit projekty a koncepce toho co chce mít. Má vůli a proto může své projekty uskutečňovat /v mezích možností/. Musí se však rozhodnout - rozhodnout přejít od myšlenky k činu, rozhodnout mezi různými koncepcemi, rozhodnout ustoupit od projektu který je nesprávný nebo neuskutečnitelný. Kromě myšlení, je i pro vlastní rozhodování /což je zase jenom myšlení, ale s daleko konkrétnějším dopadem/ potřebná informace, to jest takové sdělení které svým obsahem nějakým způsobem /přes rozum nebo přes city/ ovlivňuje rozhodování. Informace, které individuum dostává řečí a jinými komunikačními kódy, spolu s jeho materiální situací jsou materiálem, surovinou pro rozhodování tohoto individua.

Sdělení, které jedinec přijímá, ale nemá vliv na jeho rozhodování je zpráva. Tou je například pro vůdčího politika sdělení, že už byl vyvinut vibrator betonové směsi na principu vlnového výtlačného rotujícího v olejové lázni, anebo pro předsedu Čechoslovenska sdělení, že vyslanec korejské lid. dem. republiky v Mongolsku, pan Ho Džen-phu byl odvolán a nahrazen panem Ho Džen-sor. Prostě zpráva je to, co je nám téměř k ničemu.

Skutečnost je však složitější a objasnění vztahu mezi informacemi, zprávami a rozhodováním je klíčové důležitou záležitostí. Individuum /nebo veřejnost/ může mít větší nebo menší možnost rozhodování. Veřejnost, která svobodně rozhoduje o svých vlastních záležitostech, má větší vliv na chod věcí, bude jinak posuzovat sdělení /s hlediska potřeby nebo nepotřeby/ než veřejnost, která má moc, možnosti rozhodování značně omezené. Jestli se určité sdělení bude hodnotit jako potřebné /informace/ nebo jako křivá zbytečné /zpráva/ záleží také na postoji k různým záležitostem, který je individuum nebo veřejnost vlastní - může to být postoj zaangażovanosti nebo lhostejnosti.

Situaci ve společnosti je možno posuzovat ze dvou hledisek - z hlediska míry možnosti veřejnosti rozhodovat, tedy demokracie, a z hlediska míry zájmu veřejnosti rozhodovat. Kombinací extrémů vznikají pak teoreticky čtyři základní situace -

A: Ideální stav, při kterém veřejnost má co největší možnosti rozhodování a její členové jsou maximálně zaangażováni. Pro ně, i pro celou veřejnost pak většina sdělení bude mít význam jako informace, jednak proto že chce a jednak proto že může rozhodovat. Spádem situace A je situace -

B: Veřejnost má možnosti rozhodování omezené ale i zájem její členů rozhodovat je minimální. Jednotlivci si svou situaci řeší na úkor jiných, rozvíjí se sobectví a dobrovolná izolace od společenského dění, které je rovněž minimální. Těto společnosti říkáme též společnost na úpadku, zahnívajících. Obě tyto formulace jsou velice výstižné, protože vyjadřují p r o c e s , kterým tato společnost spěje k bodu totální pasivity a nesvobody. K tomuto bodu ale nikdy nedospěje.

Většina sdělení je hodnocena jako zprávy a to jednak proto, že 1. veřejnost jednak nemůže a jednak ani nechce rozhodovat, 2. veřejnosti jsou těmi, kteří o informacích rozhodují předkládány sdělení, které nemohou mít charakter informací, a to z toho důvodu, aby se nepozvedla aktivita a jednotlivci a veřejnosti a zájem rozhodovat.

C: Veřejnost má omezené možnosti rozhodování, její členové však rozhodovat chtějí, jsou aktivní, chtějí se angažovat. Vznikají konflikty mezi angažovanou veřejností a mocí, která tuto angažovanost nepřipouští. Veřejnost hodnotí sdělení více jako informace než jako zprávy. Moc se snaží řešit tuto situaci omezováním přísunu těchto sdělení, které by si veřejnost mohla vykládat jako informaci, anebo takovou manipulaci informacemi, která by navodila atmosféru pasivity, například strachu, narnosti a podobně. Tato situace je velice labilní a výsledkem je výrazný posun k jedné z prvních dvou situací.

D: Situace nejméně pravděpodobná. Veřejnost má možnosti rozhodovat, je však pasivní a proto sdělení budou hodnocena víc jako zprávy než jako informace. Jedná se, podobně jako v případě C, i zde jenom o přechodný stav - v období pasivity se určitě najde někdo, kdo si zajistí možnost rozhodovat tím, že tuto možnost odejme veřejnosti. Pak nastane posun k situaci B, to je nejpravděpodobnější. Situace D může být přechodnou situací při posunu od A směrem k B.

Je třeba znovu zdůraznit, že rozdělení situací do čtyř skupin je jenom metodickou pomůckou, schématem pro zkoumání skutečnosti, která je vždycky složitá.

Manipulace informacemi je vlastně manipulací jednotlivci a veřejností. Každý člověk při rozhodování vychází od z informací, které má k dispozici a proto zamlčením jistých informací, poskytováním nepravdivých informací a formou podání informací je možno ovlivňovat proces rozhodování jednotlivce. I zde je nutno považovat za informaci nejen nepsané a nepsané nebo vyslovené myšlenky, ale celou škálu zmlavených kódů /od nejjednodušší červené a zelené na křížovnice/ je sdělení informace nepřímé, "včetně" a vnitřní pocity a postoje rozhodujícího se jednotlivce. Potvrzuje to i skutečnost, že možnosti sdělovacích prostředků manipulovat veřejností závisí na tom, do jaké míry informace zveřejňované ve sdělovacích prostředcích se shodují se zkušenostmi a intuicí v reálné situaci jednotlivců, ze kterých se tato veřejnost skládá. Lidová moudrost o tom mluví velice pěkně: sdělení navodí

"hladového sliby nenakrmíš". Ve světě moci a ovládnutí je přesto manipulace veřejnosti prostřednictvím manipulace informacemi značně rozšířená, protože je mnohem pohodlnější kádrově manipulovat redaktory, cenzory, učitele a funkcionáře politických organizací než kádrové a mocenské zásahy proti každému z členů veřejnosti, kteří by se odchytili od předem určené linie. Navíc se zdá být taková manipulace humánnější.

Moc je faktem i když její nutnost není zatím dokázána. Proto je faktem i manipulace. Zde půjde o to, kdo bude manipulovat, kým bude manipulovat, jak a za jakým cílem bude manipulovat - zda jde prostě o manipulaci pozitivní či negativní. Problematičtější je vymezení hranic mezi manipulací, kterou je možno považovat za pozitivní a manipulací negativní. Ty mohou být stanoveny značně subjektivně vzhledem k rozdílnosti cílů hodnotících subjektů. Jsou však některé body vymezující tuto hranici, které lze všeobecně považovat za platné. Ve vztahu ovládačích a ovládaných, řídicích a řízených, je tak možno považovat za pozitivní tu manipulaci, která směřuje k většímu respektování mínění řízených těmi, kteří řídí. Manipulací pozitivní můžeme nazvat také tu, která směřuje k tomu, aby mínění řízených bylo stále kritičtější, iniciativnější a zapojenější. Dále je to manipulace pozitivní, která směřuje k uvědomění si nutnosti poznávání, hledání objektivní pravdy.

Negativní manipulace je velice výstižně vyjádřena Norbertem Wienerem, zakladatelem novodobé kybernetiky: "...Psychologie obalamucených /bláznů/ se stala pro gaunery předmětem zkoumání, hodným významné pozornosti. Místo aby ...přihlížel ke svým vlastním zájmům, chová se obalamucený /blázen/ takovým způsobem, který je ve svém celku právě tak předvídatelný jako chování krysy v labyrintu. Strategie lži, či lépe tvrzení, která se nečtyří s pravdou - přiměje obalamuceného k tomu, aby si kupoval určitou značku cigaret, jiná strategie - jak věří strana - ho donutí volit příslušného kandidáta nebo se přidružit k honu na čarodějnice. Zcela přesně určená směs nábožehství, pornografie a pseudovědy je prodávána denním tiskem. Přesně určená směs lichocení, korupce a zastrahování zavazuje mladého vědce, aby pracoval v oblasti raket či atomové pumy. K určení směsi máme mašinérii dotazovacích systémů, rozhlasové, testovací a jiné výzkumy mínění a ostatní psychologické výzkumy "muže z ulice", který má sloužit jako objekt; a vždy jsou k dispozici statistikové, sociologové a národohospodáři, kteří prodávají své služby tomuto podnikání..."

Moderní stranické aparáty mají rovněž své informační týmy, které pečlivě sledují mínění svých členů a celé veřejnosti. A zase půjde o to, za jakým účelem strana potřebuje znát mínění a za jakým účelem "školí" masu. Zda jenom proto aby mohla získat moc a pomocí demagogie si ji udržovala, protože to je předpokladem aby jí členové obsadili honorované státní funkce, nebo proto aby mohla bojovat proti moci, proti řádu násilí a lži.

Je sice teoreticky možné, že kolektiv několika jedinců mající v rukou moc, tedy i /a to hlavně/ nad infer-

mačnickými kanály může pozitivně manipulovat společností. Je to však velice nepravděpodobné. Žádná moc není totiž pro veřejnost a její částí ideální a proto je vystavena kritice. Lidé u moci, pokud se chtějí vyhnout otevřenému konfliktu, povstání lidu nebo revoluci mají zhruba dvě možnosti. A: Snažit se být ideální mocí a vyjít všem částem veřejnosti vstříc, což je nemožné, ale hlavně nepohodlné, náročné a nákladné na rytmickou energii. B: Prostřednictvím moci nad informačními kanály manipulovat veřejnost k omezení kritiky, aktivity, angažovanosti do otázek mocenské politiky. Těchto dvou prostředků nelze používat izolovaně a v praxi jsou obvykle doplňovány mocenským potlačováním /zákonným a nezákonným/ extrémních a extrémně angažovaných menšin. Politika založená na druhé možnosti však neřeší a ani nikdy nevyřeší skutečné problémy a rozpory, kterými trpí společnost. Jejich důsledné a definitivní řešení jenom odkládá, čímž se tyto rozpory stále víc a víc prohlubují. Pokud řešení těchto rozporů je z hlediska zákonitosti společenského vývoje nevyhnutelností, bude toto řešení o to ostřejší a nehumánnější, čím víc se /v době, kdy bylo prostřednictvím manipulace řešení odkládáno/ tyto rozpory vyhrtily. Je tedy pro zdravý a bezkrizový vývoj společnosti nevyhnutelností skutečné řešení skutečných rozporů, uspokojování skutečných potřeb veřejnosti - z toho vyplývá pozitivní hodnocení manipulace ke kritice a angažovanosti.

Poznávání objektivní pravdy a zákonitosti společenského vývoje rovněž otvírá větší prostor pro bezkrizový vývoj, který je tím založen na u v ě d o m ě l ě m rozhodování. Je tedy manipulace k poznávání a hledání objektivní pravdy pozitivní činem.

Spíš než nadávat na manipulaci, která je v současném stavu vývoje společnosti nutností, je potřebnější bojovat za pozitivní manipulaci a pozitivně manipulovat. Jenom tak je možno dospět ke stavu manipulace sebou samým, což manipulaci v dnešním smyslu tohoto slova již není. Lze tedy vyhlásit heslo:

MANIPULACÍ PROTI MANIPULACI !

Pozn. pod čarou:

* Informací je i materiální situace individua. Jinak se bude rozhodovat okresní tajemník, který je majitelem vily a automobilu a jinak dělník, stavící svépomocí.

** Na tom je právě založena koncepce informované společnosti pocházející od osvědčených byrokrátů: správně informovaná společnost je ta, které jsou sdělovány jenom informace, nikoliv zprávy, přičemž o tom co jsou informace a co jsou zprávy nerozhoduje veřejnost, nebo individua, kterým jsou sdělení určena.

*** Gramsciho výrok - "Pravda je revoluční".